

**WYMAGANIA
PRZY EGZAMINIE DO KLASY I
GIMNAZJUM
OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO**

WARSZAWA

1938

a3472

**WYMAGANIA
PRZY EGZAMINIE DO KLASY I
GIMNAZJUM
OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO**

Podr.
4048

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna
we Wrocławiu

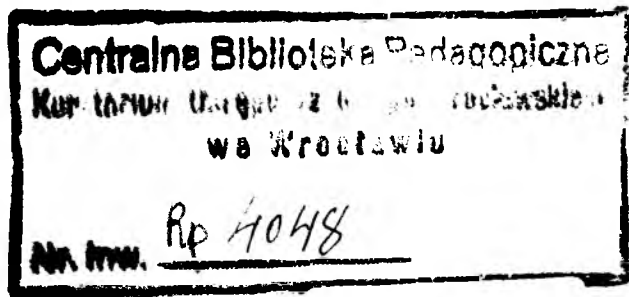

WRO0039307

WARSZAWA

1938

*Przedruk z Nru 10 Dziennika Urzędowego
Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświe-
cenia Publicznego z r. 1938
(poz. 302, str. 410 — 416).*

Drukarnia Pańs

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna
we Wrocławiu

WRO0039307

OKÓLNIK Nr 51

z dnia 29 września 1938 r. (II Pr-3036 38)

**w sprawie wymagań stawianych przy egzami-
nie do klasy I gimnazjum ogólnokształcącego
różnym kategoriom kandydatów.**

Uzupełniając postanowienia, zawarte w re-
gulaminie przyjmowania uczniów do państwo-
wego gimnazjum ogólnokształcącego, ogłoszo-
nym jako załącznik do zarządzenia z dnia 23 lu-
tego 1937 r. Nr II S-846 37 (Dz. Urz. Minister-
stwa W. R. i O. P. z r. 1937, Nr 3, poz. 57), wy-
jaśniam i zarządzam, co następuje:

A. Wszyscy dyrektorzy i nauczyciele gim-
nazjum ogólnokształcącego a zwłaszcza ci, któ-
rzy egzaminują kandydatów do klasy I, *powinni
znać program publicznej szkoły powszechnej
stopnia trzeciego w jego obowiązującej redak-*

cji ¹⁾, gdyż szkoła ta stanowi według art. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa jego „podstawę organizacyjną i programową”. W szczególności należy się dostosować do założenia, że zgodnie z art. 21 ustawy program gimnazjum opiera się na drugim szczeblu programowym, tj. na programie klas V i VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego. Egzamin wstępny w obu swych częściach — piśmiennej i ustnej — ma przede wszystkim na celu stwierdzenie ogólnego rozwoju kandydatów oraz ich uzdolnienia do skutecznego podjęcia nauki w gimnazjum; stwierdzenie to odbywać się powinno zasadniczo w oparciu o drugi szczebel programowy szkoły powszechnej. Wymagania przy egzaminie *nie mogą* w żadnym razie *przekraczać* zakresu objętego tym szczeblem — ani dla obostrzenia selekcji, ani dla jakichś względów przypadkowych. Przeciwnie, bez uszczerbku dla istotnie niezbędnej przygotowania można zmniejszyć niektóre mniej ważne wymagania w stosunku do kandydatów ze szkół powszechnych stopnia drugiego i pierwszego, którzy zostali wskazani w punkcie a) §-fu 11 regulaminu przyjmowania do gimnazjum. Jednym ze środków umożliwienia dalszego

¹⁾ W chwili obecnej:

Program nauki w publicznych szkołach powszechnych trzeciego stopnia z polskim językiem nauczania (Tymczasowy). Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia publicznego. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych we Lwowie. Wydanie z r. 1934.

wykształcenia—w myśl wstępu do ustawy o ustroju szkolnictwa — „zdolniejszym” „i dzielniejszym jednostkom ze wszelkich środowisk” jest właśnie usunięcie *zbędnych* i nazbyt formalistycznych przeszkód w stosunku do tych kandydatów. W związku z odpowiednimi postanowieniami formalnymi wzmiankowanego regulaminu określam obecnie szczegółowsze normy egzaminacyjne dla różnych przypadków. W zastosowaniu do kandydatów, którzy nie wyczerpali drugiego szczebla programowego w szkole powszechnej stopnia drugiego lub pierwszego, normy te są pomyślane w taki sposób, aby dziecko odpowiednio uzdolnione, które *rzetelnie opanowało materiał* ustalony obecnie jako obowiązujący i wykazuje przy tym *dostateczny stopień rozwoju ogólnego*, mogło w krótkim czasie dostosować się należycie do normalnej pracy w gimnazjum.

Egzaminujący i dyrektorzy szkół, w myśl regulaminu przyjmowania do gimnazjum, mają do czynienia z następującymi kategoriami kandydatów:

1. Posiadający świadectwo ukończenia klasy VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego.
2. Posiadający świadectwo ukończenia klasy VI szkoły powszechnej stopnia drugiego.
3. Posiadający świadectwo ukończenia z wynikiem pomyślnym jednego roku nauki w klasie VI szkoły powszechnej stopnia drugiego.

4. Posiadający świadectwo ukończenia szkoły powszechnej stopnia pierwszego.

5. Wszyscy inni kandydaci, odpowiadający warunkom określonym w § 1 i § 2 regulaminu, a więc przewidziani w punkcie b) §-fu 11.

B. Od wszystkich kandydatów do klasy I gimnazjum ogólnokształcącego żąda się *w dziedzinie języka polskiego i arytmetyki z geometrią* tego samego przygotowania, określonego przez drugi szczebel programowy, w szczególności przez program klasy VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego. Zwłaszcza zaś stosuje się *do wszystkich jednakową* miarę w zakresie:

sprawności w czytaniu głośnym i cichym, umiejętności *poprawnego wypowiedania* się w mowie i piśmie, opanowania *ortografii*:

biegłości w działaniach arytmetycznych *na liczbach całkowitych*, umiejętności (ale jeszcze nie w stopniu biegłości) wykonywania działań *na ułamkach* zwykłych i dziesiętnych oraz umiejętności stosowania zdobytej wiedzy w dostępnych zagadnieniach praktycznych, wymagających wykonania kilku działań.

Co się tyczy *łatwości* wypowiedania się, należy przy egzaminowaniu młodzieży ze szkół powszechnych wszystkich trzech stopni liczyć się z warunkami środowiska, zwłaszcza wiejskiego, i stosować pewną wyrozumiałość tam, gdzie warunki te nie były korzystne dla językowego rozwoju dziecka.

W zakresie *geografii*, przy uwzględnieniu w określonych przypadkach ustalonych ulg i skrótów, do wszystkich kandydatów stosuje się jednakową miarę wymagań w zakresie praktycznej umiejętności posługiwania się *mapą* i *globusem*.

Pewne zróżnicowanie innych wymagań ustaliam w sposób następujący:

1. W stosunku do kandydatów, którzy ukończyli z wynikiem pomyślnym klasę VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego, obowiązuje nie tylko w zakresie języka polskiego i arytmetyki z geometrią, ale także historii, geografii i nauki o przyrodzie, drugi szczebel programowy szkoły powszechnej, zwłaszcza zaś w myśl § 12 regulaminu program klasy VI — *bez zastrzeżeń*.

Jeżeli kandydat przeszedł kurs klasy VII szkoły powszechnej, powinien być egzaminowany tak samo jak przybywający bezpośrednio z klasy VI.

2. Jeżeli kandydat skończył nie klasę VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego, lecz dwuletnią klasę VI szkoły stopnia drugiego, wówczas wymagania w zakresie historii, geografii i nauki o przyrodzie należy ograniczyć według wskazań, podanych *w dziale A załączonej instrukcji*.

3. Do kandydatów, którzy ukończyli z wynikiem pomyślnym jeden rok nauki w dwuletniej klasie VI szkoły stopnia drugiego, należy stosować w zakresie historii, geografii i nauki

o przyrodzie wymagania, wskazane w *dziale B załączonej instrukcji*.

4. Do kandydatów, którzy ukończyli szkołę powszechną stopnia pierwszego, należy stosować w zakresie historii, geografii i nauki o przyrodzie wymagania, wskazane w *dziale C załączonej instrukcji*.

5. W zastosowaniu do wszystkich innych kandydatów obowiązuje w zakresie 6 przedmiotów egzaminu, wskazanych w § 20 regulaminu przyjmowania uczniów do państwowego gimnazjum ogólnokształcącego, drugi szczebel programowy, a więc program klas V i VI szkoły stopnia trzeciego, bez żadnych ułatwień.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

W. Świętosławski

Załącznik do okólnika Nr 51 z dnia
29 września 1938 r. (II Pr-3036/38).

INSTRUKCJA DOTYCZĄCA WYMAGAŃ PRZY EGZAMINIE WSTĘPNYM DO KLAS Y I GIMNAZJUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO

A. W ZASTOSOWANIU DO KANDYDA- TÓW, KTÓRZY UKOŃCZYLI KLASĘ VI SZKOŁY Powszechnej stopnia DRUGIEGO

Z programu klas V i VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego nie należy wymagać znajomości tematów, wyszczególnionych poniżej.

1. HISTORIA

Z programu klasy V. Drużyna rycerska Chrobrego. Rycerze zachodni, ich obyczaje i zamki rycerskie. Św. Kinga, św. Salomea, św. Jacek na Rusi. Założenie Akademii Krakowskiej. Pogrzeb Kazimierza Wielkiego. Fortyfikacje miejskie Krakowa w XV wieku. Św. Jan Kanty. Kopernik. Długosz i synowie królewscy. Młodość Tarnowskiego i jego podróż do Włoch. Ostroń nad Horyniem. Na dworze Zygmunta Augusta. Obrazek z życia na Sycy.

Z programu klasy VI. Życie na dworze Czartoryskich w Puławach. Patriotyczne związki młodzieży wileńskiej, spisek Łukasieńskiego, Bem, Prądzyński. Więźniowie polscy w Moabie, bombardowanie Lwowa i Krakowa.

2. GEOGRAFIA

Z programu klasy V. Wycieczka na Howerlę, Wa-pienniki. W kamieniołomach pod Kielcami. Cukrownia na Podolu. Nad Gopłem. Nad kanałem Bydgoskim.

Hamburg, Monachium. Górnicy polscy w Westfalii. Bukareszt. Krajobraz. Płyty Rosyjskie. Nad dolną Wołgą. Odessa. Położenie wyspów Wielkiej Brytanii. Marsylia. U stóp Wezuwiusza.

Z programu klasy VI. Wyprawa do Tybetu. W Pekinie i Szanghaju. Góry Skaliste. Rio de Janeiro. Ludność Australii.

3. a. NAUKA O PRZYRODZIE ŻYWEJ

Z programu klasy V. Temperatury, opady, długość dnia w jesieni. Rys, bóbr, łos, żubr. Ptaki przylatujące do rasy na zimę. Przystosowania ptaków do lotu.

Z programu klasy VI. Dawne zalesienie Polski. Uzupełnienia przyrodnicze obrazów: dżungli indyjskiej, pustyni Sahary, stepu afrykańskiego, tundry (dział 5 kursu jesiennego).

b. NAUKA O PRZYRODZIE MARTWEJ

Z programu klasy V. Pokrycie ciała ssaków i ptaków jako przykłady do rozpatrywania przewodnictwa cieplnego. Praktyczne wypróbowanie niektórych dobrych i złych przewodników ciepła. Wrzenie wody, jej destylacja. Rozpuszczanie w wodzie siniego kamienia; krystalizacja różnych ciał z roztworu wodnego. Lewar prosty. Obrazy przedmiotów, wytworzone przy pomocy małych otworów. Peryskop.

Z programu klasy VI. Wielki piec. Ogniwo Leclanchégo.

B. W ZASTOSOWANIU DO KANDYDATÓW, KTÓRZY UKOŃCZYLI Z WYNIKIEM POMYŚLNYM JEDEN ROK NAUKI W KLASIE VI SZKOŁY STOPNIA DRUGIEGO

1. HISTORIA

Z programu klasy V szkoły powszechnej stopnia trzeciego nie należy wymagać znajomości tematów, wskazanych powyżej w dziale A. 1.

Z programu klasy VI obowiązuje materiał następujący.

JEZELI UCZEŃ PRZECHODZIŁ KURS A:

Czasy odradzania się i upadku Państwa Polskiego.

Obraz z życia Polski za Sasów: sejm niemy. Obraz sejmu rozbiorowego w 1772 r.

Kościuszko i Pułaski w Stanach Zjednoczonych. Obrazy z działalności sejmu czteroletniego, uchwała o powiększeniu wojska i zasileniu skarbu. Konstytucja 3 maja.

Kościuszko, Dubienka, drugi rozbiór. Zwycięstwo raclawickie, ogłoszenie uniwersału polanieckiego. Powstanie Warszawy, Kiliński. Trzeci rozbiór.

Pierwszy okres walk o niepodległość.

Napoleon Bonaparte. Henryk Dąbrowski i utworzenie Księstwa Warszawskiego. Bitwa pod Raszynem, ks. Józef Poniatowski.

Wojsko i skarb w Królestwie Polskim. Powstanie listopadowe: bitwa pod Grochowem, zwycięstwo pod Iganiami, Emilia Plater. Upadek powstania.

Czasy niewoli i nowych walk.

Noc 22 stycznia 1863 r., manifest Rządu Narodowego; obrazek z walk powstańczych, działalność Rządu Narodowego. Prześladowanie unitów. Wóz Drzymały. Przebudzenie się narodu ludu śląskiego.

Odzyskanie niepodległości i odrodzone Państwo Polskie.

Józef Piłsudski; polityczne prace dla niepodległości. Wybuch wojny światowej. Obrazki z walk Legionów i działań Polskiej Organizacji Wojskowej. Obrazki z wędrówek i walk innych formacji polskich.

11 listopada 1918 r., objęcie władzy przez Józefa Piłsudskiego. Z walk o wyzwalenie się dzielnic. Obrona Polski w 1920 roku.

Uchwalenie konstytucji w r. 1921 i jej zmiany w r. 1926. Uchwalenie nowej konstytucji w 1935 r.

Polska a inne państwa świata, Liga Narodów.

JEŻELI UCZEŃ PRZECHODZIŁ KURS B:

Czasy odradzania się i upadku Państwa Polskiego.

Obrazek z życia szlachty za Sasów. W szkole Konarskiego. W Korpusie Kadetów, katechizm rycerski. Rejtan i pierwszy rozbiór.

Komisja Edukacji Narodowej. Warszawa za Stanisława Augusta, Łazienki, dwór króla, obiady czwartkowe, Niemcewicz. Zakładanie fabryk. Obrazek z Pawłowa Brzostowskiego. Dzień 3 maja 1791 r.

Przysięga Kościuszki, Bartosz Głowacki, Maciejowice, trzeci rozbiór.

Pierwszy okres walk o niepodległość.

Legiony polskie we Włoszech. Wyprawa na Moskwę. Śmierć Króla Józefa.

Założenie Liceum Krzemienieckiego.

Zmiany w gospodarowaniu na Zachodzie, wprowadzenie maszyny tkackiej i kolei żelaznej. Nowe fabryki w Polsce, Zyrardów. Zasługi Staszica.

Noc listopadowa; obrona Woli, Sowiński.

Czasy niewoli i nowych walk.

Manifestacje warszawskie, obrazek z walk powstańczych w r. 1863; Traugutt.

Odkrycie ropy, Łukasiewicz. „Czarne diamenty” na Śląsku i w Zagłębiu, Łódź. Emigran-

ci w Brazylii. Polacy w fabrykach Stanów Zjednoczonych.

Tajna oświata.

Odzyskanie niepodległości i odrodzone Państwo Polskie.

Józef Piłsudski; przygotowania wojskowe do walki o niepodległość. Wymarsz Kadrowki dnia 6 sierpnia 1914 r., Obrazki z walk Legionów, Obrazki z wędrówek i walk innych formacji polskich.

11 listopada 1918 r., oswojebdenie Polski. Z walk o wyzwalenie się dzielnic. Naczelnik Państwa i Wódz Naczelny Józef Piłsudski.

Zniszczenie Polski przez wojnę i jej odbudowa, port w Gdyni.

2. GEOGRAFIA

Z programu klasy V szkoły powszechnej stopnia trzeciego nie należy wymagać znajomości tematów, wskazanych powyżej w dziale A. 2.

Z materiału nauczania według programu klasy VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego należy wymagać od wszystkich uczniów znajomości działów: „1. Elementy geografii ogólnej” i „3. Ziemia we wszechświecie”. Ponadto uczniowie, którzy przeszli kurs A, winni znać z działu 2 („Geografia krajów pozaeuropejskich”) geografie Afryki i Azji (z wyjątkiem tematów:

„Wyprawa do Tybetu”, „W Pekinie i Szanghaju”); uczniowie, którzy przeszli kurs B, winni znać geografie Ameryki Północnej i Południowej, Australii, Oceanii i krajów polarnych (z wyjątkiem tematów: „Góry Skaliste”, „Rio de Janeiro”, ludność Australii). Co się tyczy pominiętych działów programu, należy w każdym z dwu przypadków poprzestać na znajomości położenia uwzględnionych tam państw i kolonij na mapie świata i na wiadomościach, gdzie w nich istnieją skupienia Polaków.

3. a. NAUKA O PRZYRODZIE ŻYWEJ.

Z programu klasy V szkoły powszechnej stopnia trzeciego nie należy wymagać znajomości tematów, wskazanych powyżej w dziale A. 3. a.

Z programu klasy VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego obowiązuje tylko materiał następujący:

JEZELI UCZEŃ PRZECHODZIŁ KURS A:

Rozpoznawanie drzew iglastych i liściastych najbliższej okolicy. Wpływ oświetlenia, temperatury, wiatru, wilgotności powietrza w lesie na jego roślinność.

Mech (np. płonnik), paproć (np. paproć samcza), przystosowania tych roślin do środowiska, sposób rozmnażania się.

Kłeski lasów, powodowane przez owady szkodniki, np. barczatkę sosnowkę, brudnicę nieparkę, białkę wierzbówkę, strzygonię chojnowkę (wybór uzależniony od okoliczności). Kornik i jego niszczyielska działalność.

Lasy sztuczne i naturalne. Ochrona przyrody. Parki narodowe.

JEZELI UCZEŃ PRZECHODZIŁ KURS B:

Na przykładzie jednego drzewa iglastego lub liściastego (np. dębu, świerku, sosny) zaznajomienie się z budową pnia (wyjaśnienie szczegółów dostrzegalnych gołym okiem na przekroju).

Parowanie liści, ich opadanie.

Mrówki leśne: ustrój roju; rola mrówek jako obrońców lasu i siewców roślin runa leśnego.

Grzyby jadalne i trujące. Grzyby pasożytnicze, np. rdza zbożowa lub zaraza ziemniaczana. Gnacie ściółki leśnej przy współudziale pleśni i bakterij; kompost.

Cała część wiosenna materiału nauczania w klasie VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego (według tekstu pod tytułem „Nauka o przyrodzie żywej” na str. 176 i 177 wydania programu z r. 1934).

b. NAUKA O PRZYRODZIE MARTWEJ.

Z programu klasy V szkoły powszechnej stopnia trzeciego nie należy wymagać znajomo-

ści tematów, wskazanych powyżej w dziale A. 3. b.

Z programu klasy VI obowiązuje materiał następujący:

JEZELI UCZEŃ PRZECHODZIŁ KURS A:

Działy: „1. Skład powietrza”, „2. Obieg węgla”, „3. Skład chemiczny wody”, wiadomości o soli kuchennej (sól kopalniana i warzonka), dział „6. Kompas”, zamiast działów 7 i 8 wiadomości skrócone:

Prąd galwaniczny. Elektromagnes. Obwód prądu. Latarka elektryczna; praktyczne zaznajomienie się z jej budową; żarówka jako sygnalizator prądu.

O pracy i srodka ciężkości. Przykłady narzędzi, przyrządów, prostych maszyn, używanych przez człowieka do wykonywania pracy. Doświadczenia z dźwignią, kołowrotem, równią pochyłą w celu wykazania, że one ułatwiają wykonywanie pracy. Srodek ciężkości; trzy stany równowagi.

JEZELI UCZEŃ PRZECHODZIŁ KURS B:

Wszystkie działy materiału nauczania w klasie VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego z ułatwieniami następującymi: z działu „2. Obieg węgla” należy uwzględnić tylko wiadomości o wydzielaniu dwutlenku węgla przez człowieka i zwierzęta oraz o przyswajaniu wę-

gła z dwutlenku przez rośliny zielone; z działu „4. Żelazo” *nie należy wymagać* znajomości tematu „Wielki piec”, z działu „5. Sól kuchenna, wapień, granit, glina” — wiadomości o soli kuchennej, z działu „7. Prąd galwaniczny” — znajomości tematu „Ogniwo Leclanchého”.

C. W ZASTOSOWANIU DO KANDYDATÓW, KTÓRZY UKOŃCZYLI SZKOŁĘ POWSZECH- NĄ STOPNIA PIERWSZEGO

1. HISTORIA

Wymagania należy oprzeć na programie następującym:

Budowa Państwa Polskiego.

Chrzest Polski. Mieszko I, budowniczy Państwa Polskiego. Życie na wsi; życie w grodzie i na podgrodziu. Bolesław Chrobry walczy o niezależność i granice Państwa; obrazek z walk z Niemcami; wjazd do Kijowa i odzyskanie Grodów Czerwieńskich. Koronacja Chrobrego.

Walka Krzywoustego o Pomorze. Obrona Głogowa. Testament Krzywoustego.

Upadek jedności Państwa Polskiego.

Sporządzenie Krzyżaków do Polski. Napady Tatarów, bitwa pod Lignicą. Wieś osadnicza

i jej zakładanie. Założenie miasta Krakowa. Gospodarka klasztorów.

Odrodzenie i wzmocnienie Państwa Polskiego.

Koronacja Władysława Łokietka. Bitwa pod Płowcami.

Odzyskanie Rusi Czerwonej. Gospodarka Kazimierza Wielkiego: spichlerze, sukiennice, drogi handlowe. Kazimierz Wielki królem chłopków. Kościół Mariacki i inne znakomitsze budowle tego czasu.

Rozwój potęgi Państwa Polskiego.

Królowa Jadwiga i Władysław Jagiełło, połączenie Litwy z Polską, chrzest Litwy. Zwycięstwo pod Grunwaldem. Zjazd w Horodle.

Kazimierz Jagiellończyk i odzyskanie Pomorza; przyjęcie posłów pruskich przez króla w Krakowie, zwycięstwo pod Puckiem, pokój toruński.

Gospodarka szlachty w folwarkach, handel zbożem, zmiana w położeniu włościan. Sejmik szlachecki, „nic o nas bez nas”. Życie w mieście średniowiecznym: mieszczanie, cechy, kupcy, handel.

Uniwersytet Krakowski; Kopernik.

Złoty wiek w Polsce.

Wawel, dzwon Zygmunta. Hołd pruski. Bitwa pod Obertynem.

Obrazki z obrad sejmików i sejmu. Unia lubelska, testament Zygmunta Augusta.

Państwo Polskie w walce o utrzymanie potęgi.

Wieś polska w XVI w., pańszczyzna, chata wiejska. Elekcja Stefana Batorego. Król „niemalowany”; obrazek z wojny moskiewskiej, piechota wybraniecka.

Przeniesienie stolicy Państwa do Warszawy. Zwycięstwo pod Kłuszynem, sztandary polskie na Kremlu. Żółkiewski jako wzór obywatela, jego śmierć pod Cecorą. Obóz polski pod Chocimem, Chodkiewicz, Piotr Konaszewicz Sahajdaczny. Obraz wojska i floty za Władysława IV.

Bitwa pod Beresteczkiem, ugoda z Kozakami w Hadziaczu. Potop szwedzki. Stefan Czarniecki, obrona Częstochowy.

Król Jan Sobieski, zwycięstwo pod Chocimem, odsiecz Wiednia.

Czasy odradzania się i upadku Państwa Polskiego.

Obrazek z życia Polski za Sasów. Sejm niemey. Rejtan i pierwszy rozbiór. Warszawa za Stanisława Augusta. Łazienki, obiady czwartkowe. Obrazek z Pawłowa Brzostowskiego. Sejm czteroletni, uchwała o powiększeniu wojska i zasileniu skarbu, konstytucja 3 maja.

Drugi rozbiór, przysięga Kościuszki. Zwycięstwo raclawickie, Bartosz Głowacki, ogłoszenie uniwersału połanieckiego. Powstanie Warszawy, Kiliński. Klęska pod Maciejowicami, trzeci rozbiór.

Pierwszy okres walk o niepodległość.

Legiony polskie we Włoszech. Utworzenie Księstwa Warszawskiego. Wyprawa na Moskwę. Śmierć księcia Józefa Poniatowskiego. Nowe fabryki w Polsce. Żyrardów. Zasługi Ślascica.

Wojsko i skarb w Królestwie Polskim. Noc listopadowa, bitwa pod Grochowem; obrona Woli, Sowiński; upadek powstania.

Czasy niewoli i nowych walk.

Noc 22 stycznia 1863 r., manifest Rządu Narodowego, obrazek z walk powstańczych, Traugutt.

Przebudzenie się narodowe ludu śląskiego. Emigranci w Brazylii, Polacy w fabrykach Stanów Zjednoczonych. Wóz Drzymały, tajna oświata, prześladowanie unitów.

Odzyskanie niepodległości i odrodzone Państwo Polskie.

Józef Piłsudski; przygotowanie do walk o niepodległość. Wymarsz Kadrowki dnia 6 sierpnia 1914 r. Obrazki z walk Legionów i działań Polskiej Organizacji Wojskowej.

Obrazki z wędrówek i walk innych polskich formacyj wojskowych.

11 listopada 1918 r., oswobodzenie Polski. Z walk o wyzwalenie się dzielnic. Józef Piłsudski Naczelnikiem Państwa. Obrona Polski w 1920 r. Zniszczenie Polski przez wojnę i jej odbudowa, Gdynia. Polska, jej sąsiedzi i inne państwa świata. Liga Narodów.

2. GEOGRAFIA

Wymagania należy oprzeć na programie następującym:

a. Najważniejsze wiadomości o mapie (podziałka, kierunki, kompas), uzyskane na podstawie czytania mapy własnego województwa.

b. Ogólny obraz Polski na podstawie mapy:

Granice i obszar Polski. Przedstawianie na mapie najważniejszych form terenu przy pomocy poziomic. Ogólny przegląd gór, wyżyn i nizin Polski. Przegląd głównych rzek Polski. Podział na krainy gospodarcze.

c. Przegląd mapy Europy.

Czechosłowacja, Rumunia: Polacy na pograniczu Polski; w kotlinie czeskiej; różnorodność

krajobrazów Rumunii. Krótkie wiadomości o państwach półwyspu Bałkańskiego, o Węgrzech i Szwajcarii. Francja — kraj rolniczo-przemysłowy; stosunki z Polską.

Związek Socjalistycznych Republik Rad (Z. S. R. R.): w krainach pól uprawnych; Moskwa, Kijów; wielkie przedsięwzięcia rolne i przemysłowe w Z. S. R. R. Polacy w Rosji Europejskiej. Wielka Brytania — światowa potęga przemysłowa i handlowa.

Niemcy: wielki przemysł w Niemczech; Berlin; Polacy w Niemczech. Krótkie wiadomości o innych państwach nad Bałtykiem. Włochy: krajobrazy i życie.

d. Kształt ziemi. Globus. Siatka geograficzna. Ruch wirowy ziemi i jego konsekwencje: dzień i noc. Ruch postępowy ziemi; pory roku.

Kolonie francuskie w Afryce północnej; Sahara; życie Murzynów w Sudanie; lasy równikowe — kraina bogatego i różnorodnego świata roślin i zwierząt; Egipt — dar Nilu.

Syberia — kraina mrozów i bogactw naturalnych; Polacy na Syberii. Japonia — kraj tysiąca wysp, trzęsień ziemi i wulkanów; Chiny — kraj ryżu, wielkich rzek, Szanghaj; Indie: w dżungli nad Gangesem. Hodowla owiec w Australii.

Stany Zjednoczone: życie farmerów na urodzajnych nizinach Missisipi; życie w miastach

przemysłowych, Nowy Jork; Polacy w Stanach Zjednoczonych. Brazylia — kraj kawy i lasów pierwotnych; w kolonii polskiej. Wzmianka o Polakach w Argentynie.

Rozkład lądów i oceanów na kuli ziemskiej.

3. NAUKA O PRZYRODZIE

Wymagania należy oprzeć na programie następującym:

a. Rozpoznawanie drzew w najbliższej okolicy. Na przykładzie jednego drzewa liściastego lub iglastego wyjaśnienie szczegółów budowy pnia, dostrzegalnych gołym okiem. Sposoby rozsiewania się owoców poznanych drzew. Wpływ światła na kształtowanie się roślin w ogóle a drzew w szczególności.

Parowanie liści. Opadanie liści, udział liści i darni w tworzeniu się gleby.

Znaczenie lasów; ochrona lasów.

Wiadomości o budowie kwiatu i powstawaniu owocu.

Mech, np. płonnik. Rozmnażanie się za pomocą zarodników.

Na przykładzie dowolnie wybranym zaznajomienie z grzybem, jego sposobem odżywiania się i rozmnażania się przez zarodniki. Grzyby jako pożywienie — wskazówki higieniczne.

Opracowanie rdzy zbożowej lub innego przykładu grzyba pasożytniczego.

Jak rośliny przetrwały zimę. Rozwój bylin i ich kwitnienie na dowolnie wybranym przykładzie, zależnie od warunków miejscowych (np. zawilec, konwalia, kosaciec). Budowa nasienia. Kiełkowanie. Budowa i czynności korzenia na przykładzie kiełkujących roślin.

Gleba i podglebie, warstwy przepuszczalne i nieprzepuszczalne. Piasek, glina, próchnica. Gleby urodzajne i nieurodzajne; gleby piaszczyste i gliniaste. Wyjaławianie się gleby i jej nawożenie. Znaczenie mechanicznej uprawy gleby dla pomyślnego wzrostu roślin.

Parowanie wody z gleby, w zależności od temperatury. Parowanie wody w ogóle, w temperaturze 0° i 100°; termometr pokojowy i termometr lekarski.

Opady atmosferyczne: rosa, deszcz, grad.

b. Znaczenie uwłosienia ssaków jako zabezpieczenia od zimna. Ubranie człowieka. Powietrze jako zły przewodnik ciepła. Zaznajomienie z kilkoma ssakami krajowymi, jak np.: sarna, dzik, wilk, lis, wiewiórka, nietoperz. Sposoby poruszania się tych zwierząt w różnych środowiskach, sposoby zdobywania i przyjmowania pożywienia, oraz związane z tym szczególności budowy zewnętrznej. Ochrona ssaków głąbnych.

Kilka ptaków, wybranych spośród pozostających u nas na zimę i odlatujących od nas, np. dzięcioł, sikorka, kukułka. Obyczaje tych ptaków oraz związane z tym szczegóły budowy zewnętrznej.

Ochrona ptaków. Przyloty ptaków, gnieźdzenie się ptaków.

Zaznajomienie z rybą na przykładzie ryby dostępnej dla obserwacji: ruchy, pobieranie pożywienia, oddychanie oraz związane z tym szczegóły budowy zewnętrznej. Zaznajomienie z karpem i szczupakiem lub innymi rybami o znaczeniu handlowym, zależnie od warunków miejscowych.

Zaba: jej ruchy, oddychanie, sposób przyjmowania pokarmu i związane z tym szczegóły budowy zewnętrznej; przeobrażenia.

Zaskroniec i żmija.

Rośliny i drobne zwierzęta wodne, stanowiące podstawę życia ryb w wodzie.

Komar; o roznoszeniu zarasków malarii przez komary widliszki.

Zimowanie zwierząt wodnych pod lodem; tworzenie się lodu na powierzchni wody, znaczenie ochronne lodu, temperatura wody pod lodem, oddychanie zwierząt pod lodem powietrzem rozpuszczonym w wodzie, znaczenie przeźębli.

c. Ogrzewanie mieszkań, materiały opałowe. Racjonalne palenie w piecu i trzonie ku-

chennym przy regulowaniu dopływu powietrza. Przewietrzanie mieszkań; powietrze czyste i zanieczyszczone; dwutlenek węgla, czad.

Ciśnienie powietrza i jego rozprężliwość; łatwe zastosowania. Spalanie pod kloszem. Prażenie proszku żelaza przy wolnym dostępie powietrza. Główne składniki powietrza: tlen i azot. Palenie się węgla i siarki w powietrzu, w tlenie. Dwutlenek węgla; charakterystyczne oddziaływanie na wodę wapienną. Wydzielanie dwutlenku węgla przez człowieka i zwierzęta, przyswajanie węgla z dwutlenku przez rośliny zielone.

Woda do picia, sposób jej oczyszczania, urządzenie studni. Skład chemiczny wody; otrzymywanie wodoru z wody za pomocą ogrzewania wilgotnego proszku żelaza w rurze; otrzymywanie wody przez spalanie wodoru; tlen jako drugi składnik wody.

Magnes w kształcie „igły”. Oddziaływanie igły kompasu na opilki i przedmioty żelazne. Wzajemne oddziaływanie dwóch igieł. Stały kierunek igieł w kompasie: biegun północny i południowy. Inne kształty magnesów.

Źródła światła: światło słoneczne, elektryczne, światło lampy naftowej, świecy i łuczyna. Światło odbite. Lupa, dalekovidz i krótkowidz, okulary.

Elektromagnes. Prąd galwaniczny; obwód prądu. Latarka elektryczna, jej budowa; żarówka jako sygnalizator prądu.

Przykłady narzędzi, przyrządów, prostych maszyn, używanych przez człowieka do wykonywania pracy. Doświadczenia z dźwignią, kołowrotem, równią pochyłą w celu wykazania, że one ułatwiają wykonanie pracy. Środek ciężkości; trzy stany równowagi.

06/72

08/17

20/82

REDUCED TO: 100%
Rp

4048